

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. IV. Præcipuæ objectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

perdidit vitam: Sed perfectior est obedientia, quæ opus quoad substantiam & omnes circumstantias, præceptum, & prædefinitionem supponit, quàm quæ solum supponit substantiam operis præceptam & prædefinitam: Ergo non solum mors Christi, quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad omnes ejus circumstantias, fuit Christo imperata, & à Deo prædefinita.

128. Tertiò, Ex hac doctrina & responsione Adversariorum sequitur Christum non meruisse ex eo præcisè quòd mortuus est, sed ex eo solum quòd tali vel tali modo, aut loco, puta in cruce, in monte Calvaria, &c. At hoc absurdum, & erroneum est: Ergo &c. Sequela Majoris est evidens, nam juxta principia Adversariorum, in Christo non potest esse libertas, nec consequenter meritum, ex ea parte quæ est prædefinitio, vel præceptum: Ergo si mors Christi fuit à Deo quantum ad substantiam prædefinita, & à Patre imperata, illa non potuit esse libera, nec consequenter meritoria quantum ad substantiam. Falsitas autem Minoris constat. Tum quia Apostolus ad Philippenses 2. docet quòd Christus meruit sui nominis exaltationem, per mortem & passionem quam ex obedientia pertulit: *Factus (inquit) obediens usque ad mortem, propter quod & Deus exaltavit illum &c.* Tum etiam, quia ipsa mors & passio Christi, quantum ad substantiam, fuit opus maximè difficile, & laboriosum Christo. Tum denique, quia illa fuit satisfactoria pro peccatis nostris, ut est certum de fide: Ergo & meritoria. Consequentia patet: Non enim minor requiritur libertas ad satisfactionem, quàm ad meritum.

129. Denique impugnatur eadem responsio. Divina providentia, cum sit perfectissima, & universalissima, & se extendat ad omnia ad quæ se extendit ejus causalitas, attingit actus nostros liberos, non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes illorum circumstantias, formalitates, & modos; ut constat ex supra dictis: Ergo cum Deus habeat, vel habuerit multò perfectiorem providentiam de actionibus & passionibus Christi Domini (quia illæ erant summi momenti, & infiniti valoris & æstimationis, & ab ipsis pendeat salus orbis, & honoris divini instauratio) quàm de nostris operationibus, negari non potest illas fuisse ab ipso prædefinitas, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad modum & circumstantias.

130. Secunda etiam responsio efficaciter impugnari potest, ex triplici absurdo & inconvenienti quod ex illa sequitur. In primis enim hæc responsio evacuat meritum obedientia Christi. Tunc enim obedientia destruitur, quando superior tenetur accommodare voluntatem suam voluntati inferioris, & non è contra; tunc enim superior magis facit voluntatem subditi, quàm subditus voluntatem prælati. Atqui si Deus, salvâ & incolumi Christi libertate, nihil potuit ei præcipere, nec ullam ejus actionem, vel passionem prædefinire, nisi prius exploraverit per scientiam mediam, quid ille ex innata libertate voliturus esset, debuit voluntatem suam accommodare voluntati Christi, & operari, non secundum consilium voluntatis suæ, sed juxta consensum & determinationem voluntatis humanæ Christi: Ergo ex hac responsione & doctrina destruitur meritum obedientia Christi.

Hoc potest magis declarari exemplo Religiosorum: si enim prælatus teneretur se accommo-

A dare voluntati subditorum, nec posset eis præcipere, nisi quod prævideret eos ex innata libertate, & propria inclinatione volituros, certè facile esset ipsis obtemperare, & nullum, aut parvum foret in Religiosis obedientia meritum. Unde sicut in tali casu Religiosus non posset dicere: sicut præcipit mihi prælatus sic facio, sed potius dicere deberet, sic facio sicut prælatus prævidit me volitutum. Ita similiter, Christus non debuisset dicere: *sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*: Sed potius, sic operor & ago, sicut Pater ab æterno præscivit me volitutum.

Secundò, Si voluntas quam Christus habuit moriendi in cruce pro salute hominum, antecederet decretum & prædefinitionem Dei, sequitur quòd salus hominum debeat refundi tanquam in primam causam, in humanam Christi voluntatem, non verò in divinum decretum, & æternam Dei prædeterminationem: hoc autem est plusquam falsum: Ergo & illud. Sequela probatur: Illa causa quæ primò se determinat ad salutem hominum, est prima causa, & prima radix talis salutis: At juxta hanc responsionem & doctrinam Adversariorum, divina voluntas non primò se determinat ad talem salutem, sed ipsa humana voluntas Christi: siquidem Deus antecederet ad suum decretum, quod nihil aliud est quàm libera suæ voluntatis determinatio, prævidit per scientiam mediam quòd humana voluntas Christi, postea in tali & tali circumstantia, erat se determinatura ad moriendum in cruce pro salute hominum: Ergo divina voluntas non fuit prima causa, & primum determinans hominum salutem, sed potius ipsa humana voluntas Christi.

Tertiò, Ex eadem responsione sequitur prædestinationem Christi non fuisse purè gratuitam, sed dependentem à præscientia meritorum: Consequens est falsum, ut demonstrant Theologi in Tractatu de Incarnatione, & multis Scripturæ testimonijs probat D. Augustinus in libro de prædestinatione Sanctorum cap. 15. & sequentibus: Ergo &c. Sequela probatur: Ideò plures ex Adversarijs docent prædestinationem Angelorum & hominum fieri ex prævisis meritis, quia Deus in signo rationis antecedenti electionem illorum ad gloriam, prævidit bona illorum opera, & futurum consensum voluntatis creatæ: Ergo similiter, si in signo antecedenti Christi prædestinationem, prævidit bona ejus opera futura, & futurum consensum voluntatis humanæ Christi, ejus prædefinitio non fuit purè gratuita, sed dependens à præscientia meritorum.

ARTICVLVS IV.

Præcipua objectiones solvuntur.

P Ræcipua Adversariorum objectiones solutæ sunt supra, agendo de divinatorum decretorum efficacia, & in Tractatu de scientia Dei, convellendo fundamenta scientia mediæ; solum hinc restant quedam Scripturæ & SS. Patrum testimonia exponenda, quæ videntur militare contra nostram sententiam.

§. I.
Exponitur quedam Scriptura & Sanctorum Patrum testimonia.

133. **O**bjiciunt in primis Adversarij; Prædefinitiones illa quas in Deo admittimus, non videntur coherere cum illo Ecclesiastici 15. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui: adjecit mandata sua & præcepta.* &c. Quomodo enim (inquit Lessius) reliquit eum in manu consilij sui, si ipse suo consilio, & decreto efficaci & absoluto, quid velit ab eo fieri, ante prævisionem sui consensûs, ab æterno prædefiniuit? Si dominus prædefiniret hoc modo omnes actiones quas vellet fieri à famulo singulis diebus, & summa curâ ipsum eas exequi curaret: diceretur: ne relinquere famulum in manu consilij sui, ut ipse suo consilio & arbitrio statueret quid faciendum sit?

134. Respondeo hominem non ita dici relictum in manu consilij sui, ut à prædefinitione Dei, qui (ut dicit Apostolus) *Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue*, aut ab ordine divinæ providentiæ sit exemptus. Hanc enim libertatem Cicero conabatur statuere, qui ut ait Augustinus, *Dum homines voluit facere liberos, fecit sacrilegos &c.* Sed quia (ut inquit S. Thomas hic art. 2. ad 4.) *Non præfigitur ei virtus operativa, determinata ad unum, sicut rebus naturalibus quæ aguntur tantum quasi ab altero directe in finem:* ille enim per consilium & deliberationem rationis se determinat ad volendum vel non volendum, ad operandum vel non operandum. Porro quia omne consilium, & providentiæ hominis, continetur sub consilio & providentiæ Dei, sicut causa particularis sub universali; & homo, ut supra ostendimus, non est primum liberum, nec primum eligens, sicut nec primum movens, nec prima causa suorum actuum liberorum: quidquid boni eligit, & per suum consilium deliberat, ac decernit, in Deum tanquam in primum liberum, primum eligens, & primum determinans, ac proinde ut præeligens, prædefiniens, & prædeterminans, reducendum est. Unde egregie D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2. ad 1. *Homo est Dominus suorum actuum volendi & non volendi, propter deliberationem rationis, quæ potest seclî ad unam partem vel ad aliam: sed quod deliberet, vel non deliberet, etsi hujusmodi etiam sit dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem præcedentem; & cum hoc non procedat in infinitum, oportet quod finaliter deveniatur ad hoc quod liberum hominis arbitrium moveatur ab aliquo exteriori principio quod est supra mentem humanam, scilicet Deo. Unde mens hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actûs, quin indigeat moveri à Deo. &c.*

In forma igitur ad argumentum respondeo, distinguendo Antecedens: Deus reliquit hominem in manu consilij sui, tanquam primi consiliantis & deliberantis, nego Antecedens. Tanquam secundi consiliantis & deliberantis, concedo Antecedens, & nego Consequentiam. Solutio est S. Thomæ locis relatis, & 2. 2. quæst. 104. art. 1. ad 1. de verit. quæst. 5. art. 5. ad 4. de potentia quæst. 4. art. 7. ad 12. & 3. contra Gent. cap. 90. ubi ait: quod *Hæc verba Ecclesiastici ad hoc inducuntur, ut homines esse liberi arbitrij ostendatur, non vero, ut eorum electiones à diviniæ providentiæ subtrahantur.*

Tom. I,

A Ad exemplum verò de famulo; adductum à Lessio, facile responderetur, negando paritatem. Ratio discriminis patet ex dictis, famulus enim non subordinatur domino particulari, tanquam primo libero, & primo principio suarum operationum, sed solum tanquam causæ particulari, per præceptum, suasionem, aut consilium moraliter illum moventi. Unde libertas quæ est in actionibus illius, non procedit, nec emanat à libertate ipsius domini, nec ab ipsa dependet, sicut effectus à sua causa. At verò voluntas humana in suis operationibus essentialiter subordinatur Deo tanquam primo libero; & primo totius libertatis creatæ & participatæ principio, ac proinde ex tali subordinatione & dependentia, non impeditur, sed potius causatur exercitium humanæ libertatis. Sicut ex influentiâ causæ universalis, v. g. cæli aut Solis, non impeditur, sed potius juvatur, & causatur generatio plantæ, ut alibi fusè exposuimus.

B Objiciunt secundo Adversarij quedam SS. Patrum testimonia, quæ illis videntur favere. Nam Damascenus lib. 2. Fidei cap. 30. sic habet: *Omnia quidem præcognoscit Deus; non autem omnia prædeterminat.* Et Chryostomus homil. 12. in Epist. ad Hebræos ait quòd *Deus non antecedit voluntates nostras, ne nostrum ledatur arbitrium.* Item August. 5. de civit. cap. 9. hæc scribit: *Sicut Deus omnium naturarum Creator est, ita & omnium potentatum dator, non voluntatum.* Et de Spiritu & littera cap. 31. *Legimus (inquit) non est potestas nisi à Deo, nusquam autem legimus, non est voluntas nisi à Deo; & rectè non scriptum est, quia verum non est.* Denique lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. sic habet: *Ista brevissime tene: quæcumque causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur.* Sed illa prædefinitio quam nos ponimus, est ita efficax, ut ei resisti non possit: Ergo sine peccato, & per consequens sine libertate, ei ceditur. Alia SS. Patrum testimonia adducit Ruiz tomo de scientia Dei, sed ista videntur præcipua, & ex eorum responsione, ad alia patebit solutio.

D Ad locum ergo Damasceni, respondeo cum D. Thoma quæ sequenti art. 1. ad 1. & 3. contra Gent. cap. 90. quòd Damascenus his verbis solum intendit excludere prædeterminationem imponentem necessitatem, ut est in rebus naturalibus; non autem prædeterminationem cum libertate compositam, qualem in causis liberis admittimus.

E Ad Chryostomum respondet Vazquez 1. p. disp. 91. cap. 8. num. 44. illum fuisse Semipelagianum, sic enim habet: *Sententiam Massiliensium (intelligit Semipelagianos) tradunt multi Patres Græci, inter quos præcipue fuit Chryostomus, qui & Cassiani Magister fuit.* Sed ab hoc errore, seu potius calumnia, rectè Chryostomum vindicat noster Sixtus Senensis lib. 5. bibliot. annot. 101. ubi ait, Ioannem Oecolampadium, Lutherana hæresis professorem, hunc errorem primò ei imposuisse. De quo iterum dicemus in Tract. de prædestinatione, ubi magnum Chryostomum à Semipelagianorum errore vindicabimus, ipsumque gratiam voluntates prævenientem, disertè docuisse ostendemus. Unde cum S. ille Doctor homil. 12. in Epist. ad Hebræos, negat Deum nostras prævenire seu antecedere voluntates, solum intendit, ipsum non antecedere voluntates nostras, præventionem fatali & violentâ, & liberum arbitrij nostri consen-

Tcc ij

135.

136.

Disp. 2.
art. 3.
§. 6.

sum, & cooperationem impediende, ac tollente potentiam ad oppositum, ut Manichæi quos impugnat, olim docebant. Non vult tamen excludere antecedentiam & efficaciam adjuvantem, quæ non tollat potentiam ad oppositum, sed nostrum faciat liberè operari arbitrium, qualem D. Augustini, & S. Thomæ Discipuli docent.

137. Addunt aliqui cum Jansenio in concordia, & Lippomano in præfatione ad catenam, Græcos Patres, præsertim Chrysostomum, cautè admodum legi debere circa materiam de gratia (non quòd fuerint Pelagiani, ut Vazquez existimat) sed quia cum nondum esset exortus Pelagius, neque hæc controversia discussa, & aliunde Manichæi negantes liberum arbitrium, ipsis negotium facerent; in laudem liberi arbitrij multa dixerunt, quæ piè explicanda sunt. Unde Augustinus de prædest. Sanctorum cap. 14. *Quid igitur opus est ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari? quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur. Unde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & transeunter attingerent: immorarentur verò in eis qua adversus alios inimicos Ecclesia disputabant.*

138. Ad primum verò Augustini testimonium, respondetur S. Doctorem ibidem loqui de voluntate humana, quatenus mala est, ac devians à regulis morum; sub qua ratione non est à Deo, sicut omnis potestas, quæ cum ex se bona sit, ab illo est. Et ita clarè seipsum explicat ibidem, subdens: *Mala quippe voluntates ab illo non sunt, quoniam contra naturam sunt quæ ab ipso est. Et supra cap. 5. Deus non est author omnium voluntatum, nam non est dator male voluntatis.* Eodem modo intelligendum est aliud testimonium desumptum ex libro de spiritu & littera, loquitur enim etiam ibi de mala voluntate, ut patet ex verbis istis quæ subiungit: *Alioquin etiam peccatorum, quod absit, author est Deus, si non est voluntas nisi ab illo: quoniam mala voluntas jam sola peccatum est.*

Ad alium locum ex libro tertio de libero arbitrio, respondetur quòd quæcumque causa est voluntatis, si non possit ei resisti, nec potentia antecedente, nec consequente, sine peccato ei ceditur. Secus autem, si ei possit resisti, potentia antecedente, seu in sensu diviso. Quo pacto possumus resistere, seu dissentire divino decreto, & motioni ejus, ut docent Thomistæ cum Sancto Præceptore quæst. 23. de verit. art. 5. ad 3. ubi hæc scribit. *Quamvis non esse effectus divinae voluntatis non possit simul stare cum divina voluntate, tamen potentia deficiendi effectum, simul stat cum divina voluntate. Non enim ista sunt impossibilia: Deus vult istum salvari, & iste potest damnari: sed ista sunt impossibilia, Deus vult istum salvari, & iste damnatur.* Quòd nihil clarius & expressius in favorem nostræ sententiæ dici potest.

Addo quòd, D. Augustinus ibi apertissimè loquitur de causa violenta, & cogente: sic enim incipit illud capitulum 18. *An foris violentia causa est voluntatis, & cogit invitum?* Divinum autem decretum, quamvis efficacissimum, nullam coactionem aut violentiam infert, sed fortiter & suaviter movet, & ita agit nos, ut agamus, & liberè, ac voluntariè consentiamus; &

A ut inquit ipsemet Augustinus, *In ipsis hominum cordibus operatur, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex voluntibus fiant.*

§. II.

Exponitur celebre testimonium D. Thomæ.

139. Objiciunt tertio quidam Recentiores testimonium D. Thomæ, quòd vocant irrefragabile & insolubile, eoque putant S. Doctorem, apertè & directè, decretum prædeterminans, & physicam prædeterminationem excludere, & veluti jugulare. Sumitur hoc testimonium ex 2. libro sententiarum dist. 39. quæst. 1. art. 1. in corpore, ubi de nostra voluntate sic dicitur. *Ipsa autem potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura: sed quòd determinatè exeat in hunc actum vel in illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate. Quid apertius (inquit Petrus à S. Joseph) dici potuerit ad excludendam prædeterminationem physicam, non video. Nam S. Doctor, conceptis verbis docet, voluntatem nostram se determinare ad volendum hoc vel illud, & pariter negat eam ad hoc ab alio determinari. At quo ille iudicio hoc posterius negaret, si nihilominus existimaret voluntatem non posse in aliquem actum erumpere, nisi prius à Deo determinatam. Hoc sane perinde esset, ac si duo contradictoria simul vera esse profiteretur.*

140. Huic testimonio quòd Recentiores illi adeò magnificant, & extollunt, multipliciter responderi potest. In primis dico, in textu D. Thomæ non legi, *Non est ab alio DETERMINANTE* (sicut scribit, & refert Petrus à S. Joseph) sed *non est ab alio DETERMINATE*. Quæ duo valde diversa sunt, ut consideranti patebit. Primum enim quancumque determinationem extrinsecam à voluntate decreta excludit. Secundum verò solum significat, illam non determinari ad unum per modum naturæ, sicut agentia naturalia; sed ad unum per modum libertatis (id est sub indifferentia objectiva iudicij, & retinendo potentiam ad oppositum) ut ejus conditio, & natura exposcit.

141. Respondeo secundò, D. Thomam ibi apertè loqui de determinatione voluntatis ad malum, quæ non est ab alio, sed à sola voluntate, quæ cum sit primum deficiens, & primum se determinans ad malum, non potest à quocumque alio, ad illud determinari. Et quòd iste sit verus & legitimus sensus D. Thomæ, patet ex titulo illius articuli, in quo quærit: *Utrum in voluntate possit esse peccatum?* & concludit affirmativè, probatque ex discrimine quòd reperitur inter voluntatem creatam & agentia naturalia. Quòd enim (inquit) voluntas determinatè exeat in hunc actum, vel in illum, non est ab alio determinatè, sed ab ipsa voluntate: Sed in naturalibus actus progreditur ab agente, sed tamen determinatio ad hunc actum non est ab agente, sed ab eo qui agentialem naturam dedit, per quam ad hunc actum determinatum est. Unde concludit: *Quòd si aliquis defectus sit in actu voluntatis, ipsi in culpam & peccatum imputatur, & ita relinquitur quòd in voluntate potest esse peccatum, quantum ad actum ejus.* Loquitur ergo S. Doctor de determinatione voluntatis ad malum, & ad peccatum, quæ non est ab alio determinatè, vel determinante, sed à sola voluntate creata, quæ est primum liberum deficiens, & primum ad malum se

determinans: Ex quo etiam inferit articulo sequenti, peccatum non esse in aliis potentiis à voluntate, nisi ut ab illa imperantur.

142. Respondeo tertio, quòd si D. Thomas interdum loquatur de omni determinatione voluntatis, etiam ad bonum, intelligendus est quòd voluntas à nullo extrinseco agente determinetur, quòd non sit causa ipsius voluntatis, & motus ejus: hanc enim causam semper excipit, ut patet ex 3. libro contra Gent. cap. 88. & 1. p. quæst. 83. art. 1. ad 3. & quæst. 105. art. 4. ad 1. & 2. Imò ipse Scotus, quamvis in pluribus D. Thomæ adverteretur, tamen in hoc principio cum illo convenit; nam in 4. dist. 49. quæst. 6. §. *Dico ergo*, hæc scribit: *Contra naturam voluntatis est determinari à causa inferiori, quia hoc ipso non esset superior. Non est autem contra naturam ejus determinari à causa superiori.* Quæ verba non possunt intelligi de determinatione solum morali, cum non sit contra naturam voluntatis à causis inferioribus moraliter moveri & determinari. Idem docet in 1. dist. 39. quæst. 3. §. *Viso de contingentia*. Unde Henricus de Villegas controv. 12. priori disp. cap. 2. pro nostra sententia refert non solum Scotum, sed etiam plures ejus Discipulos: videlicet Lychem, Mayronem, Bassolis, Rubionem, Castro-novum, & alios. Et Gabriel in 1. dist. 33. quæst. unicâ cap. 2. adducens opinionem Scoti, dicit ex ejus sententiâ, quòd *voluntas divina, quæ est prima regula contingentium, prius naturâ determinat contingentia, quam intellectus divinus intelligat illa esse futura.* Quo nihil clarius dici potest ad excludendam scientiam mediam.

143. Ad id verò quòd addit Petrus à S. Joseph, nimirum quòd asserere voluntatem creatam seipsam determinare, & docere illam non posse in aliquem actum erumpere, nisi prius à Deo determinetur, idem est ac duo contradictoria simul vera esse profiteri. Respondeo hoc aperte falsum esse, & doctrinâ D. Thomæ omnino contrarium. Nam S. Doctor 1. p. quæst. 105. art. 4. secundo loco sibi objicit: *Deus non potest facere quòd contradictoria sint simul vera: hoc autem sequeretur, si voluntatem moveret; nam voluntatem moveri ex se, est non moveri ab alio: Ergo Deus non potest voluntatem movere.* Cui argumento sic respondet. *Ad secundum dicendum: quòd moveri voluntarie, est moveri ex se, id est à principio intrinseco: sed illud principium intrinsecum potest esse ab alio principio extrinseco, & sic moveri ex se, non repugnat ei quòd movetur ab alio.* Idem docet quæst. 3. de malo art. 2. ad 4. his verbis: *Cum liberum arbitrium movet seipsum, non excluditur quin ab alio moveatur, à quo habet hoc ipsum quòd seipsum movet.* Unde Ferrariensis 3. contra Gent. cap. 89. *Potest aliquid determinari ab alio ad effectum, & tamen habere illud in sua potestate; eò quòd causa prima movet unamquamque causam secundam ad suum effectum, secundum conditionem ipsius causæ secundæ: causam enim non potentem deficere, sic ad suum effectum determinat, ut ipsum necessariò absolute producat. Causam autem quæ deficere potest, ita determinat, ut tamen absolute deficere possit in producendo.* Non ergo repugnat quòd liberum arbitrium à Deo tanquam à causâ prima, & primo libero, primoque determinante determinetur, & se determinet ut causâ proxima suæ operationis, & ut secundum liberum, ac secundum determinans. Sicut nulla est implicancia, quòd generatio plantæ sit simul à Sole & cælo, ut primo generante & al-

Tom. I.

A terante, & à terra tanquam à secundo generante, illi subordinato, ut alibi exposuimus.

Ex his facile intelliges & expones plura alia D. Thomæ testimonia, in quibus dicit, quòd *Determinatio actionis & finis, in potestate liberi arbitrii constituitur. Quòd homo non esset liberi arbitrii, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret, & similia, quæ inutiliter congerit, & accumulât Petrus à S. Joseph in suo opusculo.* Nam in his locis S. Doctor solum intendit declarare, quòd electio & determinatio actionis est in potestate liberi arbitrii, tanquam secundi liberi, & secundi determinantis, ac proinde non excludit subordinationem, & dependentiam à motione & determinatione primi liberi, primique determinantis, sed potius illam includit; imò & clarè explicat in ipso eodem loco quem citat præfatus Auctor, scilicet in 2. sent. dist. 25. quæst. 1. art. 2. ad 3. nam postquam dixit, quòd *Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur*, subdit: *Vnde remanet sibi dominium sui actus, licet non ita sicut primo agenti.* Quæ ultima verba (quæ ex industria omisit egregius ille D. Thomæ defensor) aperte mentem ejus declarant, & significant, voluntatem creatam habere quidem dominium in suos actus liberos, ratione cujus electio & determinatio actionis & finis, est in ejus potestate: illud tamen non esse supremum, sed subiectum, & subordinatum primo & absoluto Dei dominio, ac proinde indigere ejus motione, & applicatione. Unde ibidem ait: *Deus in liberum arbitrium hoc modo agit, ut illi virtutem agendi ministret, & ipso operante, liberum arbitrium agat.* Quibus verbis, necessitatem concursus prævij, ad hoc ut liberum arbitrium se ad agendum determinet, non obscure significavit. Nam per concursum simultaneum, Deus non agit in liberum arbitrium, sed tantum cum libero arbitrio; quia talis concursus non est influxus in causam, sed in operationem, & effectum.

Ex dictis etiam facile convellitur præcipuum Adversariorum fundamentum, desumptum ex eo quòd de ratione causæ liberæ est, seipsam ad agendum determinare, ac proinde illi repugnat à Deo prædeterminari. Facile enim respondetur, quòd de ratione causæ liberæ est seipsam determinare, eo modo quo libera est. Si enim sit primum liberum, & à quocumque alio independens, debet seipsam per se primò, & independentèr à quocumque alio determinare. Si verò sit tantum secundum liberum, & alteri in suis electionibus, & actibus liberis essentialiter subordinatum, & ab eo totam suam libertatem participet; debet quidem seipsam determinare, sed dependentèr à motione & determinatione alterius cui subordinatur. Unde D. Thomas 1. parte quæst. 19. art. 3. ad 5. hoc statuit discrimen inter primum & secundum liberum, & inter voluntatem divinam & creatam, quòd *voluntas creata, cum sit ex se contingens, oportet quòd determinetur ab aliquo exteriori ad effectum: sed voluntas divina, quæ ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum ad quod habet habitudinem non necessariam.* Sicut ergo de ratione causæ efficientis non est quòd sit prima, sed quòd efficiat, licet moveatur ab alia priori, ut patet in igne, & cælo. Ita non est de ratione liberi, ut se primò determinet, sed ut se determinet juxta suam naturam; ita quòd si fuerit primum liberum, ut est Deus, determinet se primò: si verò fuerit secundum tantum liberum, & al-

T t t iij

Folio
305

quale est nostra voluntas, determinet se secunda-
rio, & dependenter à motione & determinatio-
ne primi. Unde Benedictus Pererius, Societatis
Iesu, quem Posslevinus *virum ingenii eruditione*
& *perspicuitate* refertur appellat, lib. 8. de causis
cap. 9. hæc scribit: *Licet voluntas nostra nihil*
operetur nisi mota & determinata à Deo, quia ta-
men movetur ab ipso convenienter naturæ suæ, &
ut natura sua apta est moveri, hoc est non neces-
sario, sed liberè, idè verè dicitur, verèque est
libera: si enim voluntas ita moveretur à Deo, ut
non se moveret ipsa ad agendum, nec ipsa se ad
agendum determinaret; omnis profecto meriti &
demeriti, & libertatis ratio funditus tolleretur:
sed quia Deus eam sic movet, ut ipsa nihilomi-
nus simul etiam seipsam moveat, & per suam de-
terminationem se determinet ad agendum hoc vel
aliud, ob eam causam meriti appellatur, & est
verè libera: non enim intelligendum est volunta-
tem esse liberam omnino, ita ut à nullo pendeat,
nullique subijciatur; hac enim libertate solum
Deum liberum esse agnoscimus, quippe qui sit
omnino liber, à nullo dependens, & nullius in-
digens, sufficiens sibi ad omnia. Hac autem li-
bertas nulli creature convenire potest, ratio enim
cujuslibet creature, necessariam & inseparabilem
coninet dependentiam à Creatore tam in existen-
do quam in omni operatione.

146.

Confirmatur: Idem est voluntatem liberè se
determinare ad aliquem actum, & habere domi-
nium illius: Sed voluntatem habere dominium
sui actus, non tollit quod Deus habeat illud prius
& excellentius, cum sit universalis dominus om-
nium. Sicut quod Vassallus, vel Feudatarius ha-
beat dominium utile in fundum, non tollit vel
impedit, quin Rex vel Dominus habeat in illum,
supremum & perfectum dominium: Ergo quod
voluntas liberè se determinet ad aliquem actum,
non tollit quin à Deo, ut primo libero, & supre-
mo ejus domino, prædeterminetur.

147.

Alia S. Doctoris testimonia, quæ Petrus à S.
Joseph in prædicto opusculo nobis objicit, exactè
discutientur, ac dilucidè exponentur in Tractatu
de actibus humanis, disp. 6. art. 2. §. 12. Argu-
menta verò ex Dei sanctitate, & hominis liberta-
te desumpta, art. sequenti §. 9. & sequentibus, &
in Tractatu de prædestinatione disp. 6. quæ erit de
concordia libertatis cum divina providentia &
prædestinatione, proponuntur ac diluentur. Inter-
im placet hic inferere Reverendissimi Patris
Magistri Hyacinthi Libelli, olim Romæ in Con-
ventu Fratrum Prædicatorum super Minervam,
Theologiæ Professoris, nunc Sacri Palatii Magis-
tri, egregium discursum relatum à Caramuele in
sua Theologia fundamentali, in expositione The-
sium de scientia Dei, Thesi 3. quo præfatus Magis-
ter solidè & perspicuè demonstrat, cum decretis,
& prædefinitionibus divinis, coherere arbitrij
nostri libertatem, & præcipuum Adversariorum
fundamentum, nimirum quod omnis suppositio
antecedens, tollit arbitrij nostri libertatem, pror-
sus infringit. Verba ejus sunt.

148.

Argumenta quæ probant cum scientia Dei in de-
creto Thomistico fundata non coherere libertatem,
eadem sunt ac illa quæ probant cum decretis & præ-
definitionibus non coherere libertatem, ac proinde
nolo ea solvere; hanc enim provinciam sibi assu-
mit ille qui hoc eodem anno materiam de volun-
tate Dei, divinisque prædefinitionibus tradit. Duo
hic tantum volo facere. Primum est, aliqua, quæ
mibi singularia videntur, & quæ toti huic mate-

A *ria magnum lumen accendunt, adducere. Secun-*
dum, vos docere, à quoniam S. Thomas accepit,
aut à quo principio quodammodo subfuratus fuerit
suam concordiam decreti, scientia, voluntatis,
prædestinationis, gratiæ, & auxilij efficaciæ, pro-
positi ex una parte, & libertatis ex alia, qua tan-
to plausu accepta fuit, ut ante Molinam nemo
exiit, qui illi non subscripserit.

B *Circa primum, jam scitis scientiam Dei, divi-*
nasque prædefinitiones & decreta antecedere tum
in re, tum in intentione, quemlibet usum humane
libertatis, & hinc ab Adversariis nos fortissime
urgeti, quomodo scilicet possimus libertatem sar-
tam & testam conservare; cum omnis necessitas,
qua oriur ex aliquo antecedente, absoluta, cog-
gens, & libertati inimica esse videatur. S. Tho-
mas huic, quæ videtur invicta difficultas, clarè &
profundè respondet, necessitatem ortam ex antec-
dente, cui subditur non solum substantia actus,
sed etiam modus libertatis, non esse necessitatem
cogentem, sed foventem libertatem. Hoc à me
vobis sæpius narratum, repetitum, ac exaggera-
tum intellexistis.

C *Igitur quod intendo facere in presenti, est de-*
clarare hoc punctum, quia cardo est istius contro-
versa. Dari aliquam suppositionem, cum qua non
sit possibilis compositio actus oppositi, ita certum
est, ut ne ipsi discipuli divinatorum decretorum dissi-
reantur; eam esse suppositionem actus liberi, ipsi
quoque concedunt: supposito enim quod voluntas
operetur, non potest non operari. Hanc autem sup-
positionem non ledere libertatem idè dicunt, quia
est consequenter orta, scilicet ex actu quem ego
mea voluntate pono; quod si oriretur ex aliquo
quod à mea voluntate non dependeret, tantum
abest ut libertatem conservaret, quin eam potius
perderet, & funditus eradicaret. Hoc suppositio.

D *Interrogo Adversarios, cur impossibilitas po-*
nendi aliud extremum pro aliquo tunc, orta ex
suppositione consequente libertatem, non ledat li-
bertatem? Omnes uno ore respondent, idè non
ledere libertatem, quia est effectus libertatis; un-
de potius illius signum est quam corruptela. Igitur,
si datur aliqua suppositio, quæ non sit effe-
ctus, sed causa libertatis, eam potius edificabit,
quàm destruet, ex ipsis enim terminis convincitur,
quod sicut implicat, quod illud quod sequitur
libertatem, eam perdat; ita implicat, quod il-
lud quod libertatem antecedit, & est causa illius,
illam perdat; causa enim non destruit effectum
suum, sed producit; est enim in terminis ipsis re-
pugnantia, asserere quod suppositio antecedens
causet libertatem, & quod eam exterminet.

E *Ex quo ulterius sequitur, necessitatem ortam ex*
tali suppositione dici jure merito consequentem;
unde ex suppositione antecedente oriur ex parte
alterius extremi necessitas consequens: in quo sanè
hallucinantur contrarii, licet nobis perspicuum,
& ab omni dubitatione alienum esse videatur,
quod parim supra explicavi, parim modo decla-
rabo. Etenim necessitas orta ex suppositione ante-
cedente, cui subditur libertas actus, est orta ex
ipsa libertate actus, siquidem est orta ex causa,
prout reduplicativè causante libertatem; nemo au-
tem dubitare potest, quod id quod oriur ex cau-
sâ, ut actu causante, non oriatur etiam ex effectu:
sicut quia Sol ut actum indurans limum, dicitur ex-
ficcans limum, nemo dubitare potest, quod exsic-
catio limi, ut reduplicativè talis, à limi induratio-
ne aliquo modo dependeat.

Quam nego dependentiam supra vocavi depen-

sentiam à libertate objectivè accepta, non à libertate executivè posita, & hoc consequentia sufficit, ad hoc ut libertas integra servetur: quod si sedulo meditaremur Adversarij, faciliùs intelligerent, & se nostrâ prædeterminatione difficultatibus obrui non quererentur; si, inquam, cõsiderarent, præscientiam & prædeterminationem esse causam libertatis, originantem libertatem, factricem, effectricem, & operatricem libertatis, non minus ac ipse actus sit effectus libertatis, originatus à libertate, ab illa factus, & veluti operatione productus.

Sed in hoc dicent Adversarij, difficultatem nostræ sententiæ consistere: quod possit dari aliquod antecedens, infallibiliter libertatem causans, ipsos non inficiari; quod verò si semel illud itaque verum admittatur, sequetur evidenter quod prædeterminatione aut præscientiâ foueat potius quàm destruat libertatem, in ea suppositione se dicunt herere, nec eos illam capere, aut à nobis capi posse existimant.

Fam ergo cum ipsis aequale periculum iustinemus, quod sic declaro. Fuit aliquorum opinio quam communiter Metaphysici rejiciunt, non dari libertatem in actu secundo, sed omnem actum secundum habere necessitatem essendi libertati adversariam. Si ergo protervè contendant illius omnium calculo damnata opinionis Authores, omnem necessitatem strangulare libertatem; nonne statim ad implicantiã, non est in hoc quod necessitas ex ipsa libertate oriatur, tanquam ad sacrum azylum confugient? Quomodo ergo fieri potest, ut non intelligant, quàm rationabiliter nos cum argumentis illorum urgemur, quibus probant necessitatem nostram esse inimicam libertati, ad implicantiã ipsis quoque manifestam, quæ est in hoc quod præscientiã causet libertatem, veluti ad inviolabile azylum recurramus?

Imò quod possit Deus infallibilitatem provenientem in voluntate suâ præscientiã, illesâ libertate constituere, ex Adversariorum principiis aliã ratione confirmo. Docet Suarez, quem plerique Patres Societatis secuti sunt in Metaphysica disp. 19. sect. 3. posse dari præternaturalem motionem, quã, stante indifferentiã judicij, ita à Deo voluntas abripiatur, ut jam in alteram contradictionis partem, non liberè, sed omnino necessariò feratur quod repetit etiam in opusculis libro 1. de auxili. cap. 2. num. 12. quod ipse hac ratione ostendit. Cum in voluntate libera duplex sit potestas (ad volendum scilicet, & non volendum) neutra earum est infinita virtutis & efficaciæ: Ergo in utraque potest superari à Deo superiori agente, qui est infinita virtutis & efficaciæ: Ergo stante adhuc & perseverante indifferentiã judicij, potest à Deo ita moveri & agi voluntas nostra, quatenus habet potestatem volendi, ut sit prorùs impotens ad resistendum, nec possit nullo modo uti alterâ potestate, quam habet ad nolendum: Ergo tunc in tali actu non erit usus libertatis, etiam si facultas in re sit libera, & objectum ita sit propositum, ut necessitatem non inferat. Hanc rationem bene tenete, & videte quale argumentum pro nostrâ Scholæ verissima doctrina sumatur.

Et sic discurrete. Secundum prædictam Suarez, viri doctissimi, opinionem, Deus potest à voluntate auferre libertatem, eam ad alteram partem contradictionis determinando; quia facultas quam habet voluntas ad utrumlibet, est finita, & consequenter à divini virtutis efficaciâ superabilis: at similiter facultas, quam habet voluntas ad operandum fallibiliter, est finita: Ergo potest ab efficaciâ divina virtutis superari. Sicut ergo

A per hanc fieri potest, ut voluntas in alteram partem naturali necessitate flectatur; ita per eandem fieri poterit, ut in eandem partem, salva libertate, infallibiliter inclinetur.

Quod si contendant hoc fieri non posse, ob essentialiã connexionem, quæ est inter modum fallibiliter operandi, & liberè operandi, ex qua connexionem oritur ut non possit Deus, illas à libertate, voluntatem inclinare ad infallibiliter operandum: dicatis statim, quod licet libera facultas agendi & non agendi, sit finita, tamen est necessariò, & essentialiter annexa indifferentiã judicij, ut nequeat Deus indifferentiam objectivam & judicij conservare, quin facultatem ad utrumlibet potentia libera conservet; siquidem facultas libera voluntatis ad agendum, nil aliud est, quàm ipsissima potentia voluntatis, ut connotans objectum indifferenter propositum: Igitur, vel dicendum est, quod casum suum contra nos Suarez, ejusque sectatores non probent; vel si probant, quod efficacius ex eodem principio nos colligamus, efficaciam præcedentem esse libertatis amicam, & conubernalem; quod jam satis à nobis manifestatum esse arbitramur. Hæc Pater Libelli, vir Caramuelis judicio acutissimus.

Alterum quod idem Author demonstrat, à quo nimirum S. Thomas hunc modum conciliandi libertatem cum Dei præscientiã, & divinorum decretorum causalitate, acceperit, in Tractatu de prædeterminatione referemus.

Disp. 6.
art. 2.
§. 2.

ARTICVLVS IV.

An peccata ita subsint divinæ providentiæ, ut etiam subjiciantur ejus causalitati?

§. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum.

E Xtra dubium est, peccata aliquo modo subijci divinæ providentiæ: Primò quidem, quia Deus ordinat peccata, ut si saltem secundum se nihil conferant universi perfectioni, conferant, saltè ordine suo. Sic paucæ præcisè sumptæ, nihil conferunt cantui, plurimùm tamen ad ejus harmoniam & suavitatem conducunt, si debito modo disponantur, & certis quibusdam intervallis fiant. Sic etiam umbræ conferunt picturæ, & maculæ pulchritudini faciei. Unde egregiè Augustinus libro imperfecto de Genesi ad litteram, cap. 5. Non dicimus (inquit) Deum fecisse tenebras, quoniam speciem ipsam Deus fecit, non privationes quæ ad nihilum pertinent: quas tamen ab eo ordinatas intelligimus, cum dicitur, Et divisit Deus inter lucem & tenebras Genes. 5. Ne vel ipsa privationes non haberent ordinem suum, Deo cunctâ regente atque administrante: sicut in cantando interpositiones silentiorum certis & moderatis intervallis, quamvis vocum privationes sint, bene tamen ordinantur ab iis qui cantare sciunt, & suavitati universæ canitilena aliquid conferunt. Et umbra in picturis eminentiora quæque distinguunt ac non specie, sed ordine placent. Nam & vitiorum nostrorum non est auctor Deus, sed tamen ordinator est, cum eo loco peccatores constituunt, & ea perpeti cogit quæ merentur. Ad hoc valet quod oves ponuntur ad dexteram, hœdi autem ad sinistram. Quædam ergo & facit Deus & ordinat, quædam verò tantum ordinat. Justos & facit & ordinat, peccatores autem, in quantum peccatores sunt, non

149.